

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 609/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 5. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátska kancelária AŠTARY, s. r. o., Mariánske námestie 6, Žilina, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/63/2023-1072 z 21. decembra 2023 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. apríla 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Súčasne navrhli, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil, vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal im náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 12C/117/2007 v poradí tretím rozsudkom z 3. júna 2016 určil, že určené nehnuteľnosti evidované v katastrálnom území [REDACTED] (bližšie špecifikované v petite) patria do dedičstva po poručiteľovi [REDACTED], zomrelom [REDACTED], a ďalšie do dedičstva po poručiteľovi

██████████, zomrelom ██████████, s tým, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku. Proti predmetnému rozsudku podali odvolanie žalovaní 1 a 2 (zo šiestich žalovaných).

3. Krajský súd rozsudkom z 15. decembra 2022 rozsudok okresného súdu (okrem iného) zmenil tak, že žalobu v časti zamietol (presne vymedzil, vo vzťahu ku ktorým nehnuteľnostiam určeným rozsudkom súdu prvej inštancie ako patriacim do dedičstva po porúčiteľoch), odvolanie vo zvyšku odmietol a vo vzťahu k žalovaným 3 až 6 ponechal rozsudok okresného súdu nedotknutý. Žalovaným 1 a 2 náhradu trov odvolacieho konania a dovolacieho konania nepriznal, čo odôvodnil tým, že boli v konaní úspešní len v dôsledku toho, že v priebehu konania začalo a bolo skočené konanie o projekte pozemkových úprav, ktorého výsledok mal vplyv na súdny spor. Uvedenú skutočnosť vyhodnotil odvolací súd ako dôvod osobitného zreteľa v zmysle § 257 Civilného sporového poriadku [ďalej len „CSP“ (výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa)], keďže úspech v konaní závisel od skutočností, ktoré nastali v priebehu konania. Proti časti tohto rozsudku (v čiastočnom zamietnutí žaloby, náhrade trov odvolacieho a dovolacieho konania) podali sťažovatelia 3. apríla 2023 dovolanie, o ktorom nebolo dosiaľ rozhodnuté.

4. Okresný súd uznesením z 19. apríla 2023 zaviazal žalovaných 1 až 6 povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť všetkým žalobcom trovy konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 % s tým, že splnením povinnosti nahradiť trovy konania jedným žalovaným zaniká povinnosť ostatným žalovaným. Uvedené odôvodnil tým, že v čase rozhodovania sa správne vysporiadal s otázkou neplatnosti hmotnoprávných úkonov, ktoré si žalovaní nechali osvedčiť v notárskej zápisnici z 5. novembra 1998, a preto z dôvodov osobitného zreteľa takto rozhodol. Proti tomuto uzneseniu podali odvolanie všetci žalovaní okrem žalovaného 3.

5. Krajský súd napadnutým uznesením z 21. decembra 2023 uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na nové rozhodnutie. Keďže žalovaní netvorili nerozlučné procesné spoločenstvo a žalovaní 1 a 2 boli v konaní úspešní, nemožno týchto podľa názoru odvolacieho súdu zaviazat' na spoločnú a nerozdielnú náhradu trov spolu so žalovanými 3 až 6, ktorí v konaní úspešní neboli a proti ktorým konanie skončilo na súde prvej inštancie. Okresný súd má rozhodnúť samostatným výrokom o trovách konania, ktoré sa týkajú na jednej strane všetkých žalobcov a na druhej strane žalovaných 1 a 2, s prihliadnutím na výsledok sporu. Pokiaľ ide o spoločné trovy, ktoré žalobcovia uplatňujú podľa výsledku sporu proti žalovaným 3 až 6, žalobcovia majú spoločné právo na náhradu trov od každého zo žalovaných 3 až 6. Pretože žalovaní tvoria samostatné procesné spoločenstvo a žalobcovia mali proti každému zo žalovaných plný úspech v konaní, okresný súd uloží povinnosť nahradiť spoločné trovy všetkých žalobcov samostatným výrokom každému zo žalovaných 3 až 6 alebo jedným výrokom formulovaným tak, že každý zo žalovaných 3 až 6 je povinný zaplatiť všetkým náhradu spoločných trov konania na súde prvej inštancie. Proti žalovanému 3, ktorý odvolanie nepodal, nemohlo rozhodnutie nadobudnúť právoplatnosť, pretože okresný súd žalovaných nesprávne právne posúdil ako nerozlučné spoločenstvo a odôvodnenie rozhodnutia je nepreskúmateľné a zmätočné, materiálne nevykonateľné.

6. Okresný súd uznesením z 28. marca 2024 žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov konania nepriznal. Aplikujúc § 257 CSP, dôvody hodné osobitného zreteľa videl v tom, že v priebehu konania začalo a bolo skočené konanie o projekte pozemkových úprav, ktorého výsledok mal vplyv

na súdny spor. Žalovaní 1 a 2 boli v konaní úspešní len v dôsledku výsledku projektu týchto pozemkových úprav a žalobcovia boli úspešní vo vzťahu k žalovaným 3 až 6 iba z dôvodu, že títo žalovaní odvolanie proti rozsudku okresného súdu nepodali. Proti tomuto uzneseniu podali odvolanie všetci žalobcovia.

7. Krajský súd uznesením z 27. augusta 2024 (okrem iného) uznesenie okresného súdu vo výroku o trovách strán sporu čiastočne zmenil tak, že žalobcom priznal spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie na základe rozsudku okresného súdu z 3. júna 2016 proti žalovaným 3 až 6 v rozsahu 100 % (výrok II). Žalovaní 4 až 6 sú povinní zaplatiť žalobcom náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok III), žalobcom proti žalovanému 3 nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok IV) a vo výrokoch, ktorými okresný súd rozhodol o trovách konania na súde prvej inštancie medzi žalobcami a žalovanými 1 a 2 a o trovách štátu, ponechal rozhodnutie okresného súdu nedotknuté (výrok V). Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 21. októbra 2024. Odvolací súd konštatoval, že okresný súd mal po zrušení predošlého rozhodnutia o trovách diferencovať výsledok sporu medzi žalovanými, ktorí v konaní vo veci samej netvorí nerozlučné procesné spoločenstvo. Aplikácia § 257 CSP je podľa názoru odvolacieho súdu možná výlučne v tom prípade, ak v posudzovanej veci dôvody hodné osobitného zreteľa skutočne existujú a tieto okolnosti je potrebné v odôvodnení vysvetliť. Okolnosti, ktoré by boli dôvodom na nepriznanie náhrady trov v konaní úspešným žalobcom, neuvádzali ani samotní žalovaní 3 až 6, ktorí žiadne vyjadrenie v konaní o trovách na súde prvej inštancie nepodali a nevyjadrili sa ani k odvolaniu žalobcov. V predmetnej veci o výnimočný prípad, na ktorý by bolo možné aplikovať § 257 CSP, nejde, keďže nepodanie odvolania žalovanými 3 až 6, ktorí boli z tohto dôvodu v rozhodnutí vo veci neúspešní, nezakladá dôvod hodný osobitného zreteľa. Pasivitu žalovaných 3 až 6 nemožno ospravedlniť § 257 CSP aj z dôvodu, že žalovaní 1 a 2 svoje právo využili a boli v konaní úspešní.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je *„závažný zásah krajského súdu napadnutým uznesením (kasačným uznesením z 21. decembra 2023, pozn.) do základných práv sťažovateľov, idúci ultra vires, keď krajský súd, napriek tomu, že si bol sám vedomý povahy procesného spoločenstva na strane žalovaných ako samostatného procesného spoločenstva (čo výslovne uviedol v bode 23 odôvodnenia svojho rozsudku č. k. 16Co/7/2021-894 z 15. decembra 2022 a čo zopakoval aj v napadnutom uznesení v bodoch 11 a 14 odôvodnenia), zrušil uznesenie okresného súdu o náhrade trov konania aj v časti týkajúcej sa žalovanej v III. rade, hoci žalovaná v III. rade voči uzneseniu okresného súdu o náhrade trov konania odvolanie nepodala a v časti, ktorá sa jej týka, uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť. Krajský súd teda porušil princíp res iudicata, keď zrušil uznesenie okresného súdu o náhrade trov konania aj v časti týkajúcej sa povinnosti žalovanej v III. rade nahradiť sťažovateľom trovy konania, teda v časti, v ktorej toto uznesenie okresného súdu vzhľadom na absenciu odvolania zo strany žalovanej v III. rade nadobudlo právoplatnosť a nebolo a nemohlo byť predmetom odvolacieho konania iniciovaného iba odvolaniami ostatných žalovaných (samostatných procesných spoločníkov).“*

9. Sťažovatelia pre úplnosť uvádzajú, že aj keď proti rozsudku krajského súdu z 15. decembra 2022 podali dovolanie, v tomto dovolaní napadnutom rozsudku nebolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania medzi sťažovateľmi a žalovanými 3 až 6 vrátane žalovaného 3. Dovolanie sťažovateľov sa týka nároku sťažovateľov proti žalovaným 1 a 2, a teda aj v prípade vyhovenia dovolaniu by už uvedené nemohlo ovplyvniť výsledok konania vo veci samej medzi sťažovateľmi a žalovanými 3 až 6, ktoré bolo v tejto časti právoplatne skončené ešte rozsudkom okresného súdu z 3. júna 2016, proti ktorému sa žalovaní 3 až 6 neodvolali, a logicky by nemohlo ovplyvniť ani otázku náhrady trov konania medzi nimi a sťažovateľmi.

10. Nárok sťažovateľov na náhradu trov konania proti žalovanému 3 je hmotnoprávnym nárokom, ktorý je krytý ústavne zaručeným právom legitímneho očakávania nielen uspokojenia, ale predovšetkým samotného zachovania tohto nároku, t. j. že nebude zo strany štátu (reprezentovaného súdom) svojvoľne zrušený. Ochrana legitímneho očakávania ako integrálnej súčasť základného práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu a čl. 20 ods. 1 ústavy by mala nájsť reflexiu v jednotlivých normách jednoduchého práva, resp. v ich výklade, ktorý podávajú všeobecné sudy, čo sa však vo veci sťažovateľov nestalo, a preto podľa názoru sťažovateľov zrušením uznesenia okresného súdu o náhrade trov konania v časti týkajúcej sa žalovaného 3 zo strany krajského súdu došlo aj k porušeniu práv sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

11. Po tom, ako okresný súd a následne aj krajský súd o nároku na náhradu trov konania opätovne po podaní ústavnej sťažnosti rozhodli, bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľov reflektujúce ďalší priebeh konania. Sťažovatelia zastávajú názor, že k 21. októbru 2024 bolo konanie pred všeobecnými súdmi v otázke náhrady trov konania na súde prvej inštancie na základe rozsudku okresného súdu z 3. júna 2016 medzi žalobcami a žalovanými 3 až 6 právoplatne skončené (a to procesným „úspechom“ sťažovateľov, čiže priznaním im nároku na náhradu trov konania proti žalovaným 3 až 6). Krajský súd by po vrátení mu veci na ďalšie konanie po prípadnom zrušení jeho uznesenia z 21. decembra 2023 ústavným súdom už reálne nemal o čom rozhodovať, keďže svojím novým uznesením z 27. augusta 2024, ktoré je právoplatné, je viazaný a sťažovatelia proti nemu podaním dovolania alebo ústavnej sťažnosti brojiť nebudú. Avšak ani vydanie ostatného uznesenia krajského súdu z 27. augusta 2024 podľa názoru sťažovateľov nemá vplyv na to, že ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením krajského súdu z 21. decembra 2023 v dôsledku závažného excesu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov a vydanie uznesenia krajského súdu z 27. augusta 2024 nijako nereparuje túto skutočnosť. Preto sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne im vyhovel okrem časti petitu týkajúcej sa vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie, na ktorom už netrvajú.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. V súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd konštatuje, že osobitosťou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je skutočnosť, že smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu všeobecného súdu. V danom prípade teda ešte nejde o konečné rozhodnutie, ktorého dôsledkom by bolo právoplatné skončenie veci v časti týkajúcej sa nároku na náhradu trov konania. Inak povedané, sťažovatelia sa usilujú o kasáciu kasácie.

13. V súvislosti s preskúmaním sťažovateľmi napádaného uznesenia krajského súdu, ktoré nie je rozhodnutím konečným, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (m. m. I. ÚS 357/2016, III. ÚS 46/2013, II. ÚS 105/09) v prvom rade podotýka, že ústavný súd len výnimočne vstupuje svojou právomocou do rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré nie sú konečné.

14. V intenciách uvedeného ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z toho hľadiska, či v danej veci nejde o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv sťažovateľov.

15. Z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že dôvodom zrušenia uznesenia okresného súdu a vrátenia mu veci na nové rozhodnutie bolo nesprávne právne posúdenie § 257 CSP (výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa). Krajský súd poukázal na bod 23 odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 15. decembra 2022, v ktorom odvolací súd opravil dovtedy nesprávny záver (vo svojom skoršom rozhodnutí zrušenom dovolacím súdom) a prijal záver, že v dôsledku pripustenia zmeny žaloby nejde na strane žalovaných o nerozlučné procesné spoločenstvo a predmetom konania nie je určitý záväzný spôsob usporiadania vzťahu, ktorý by vyplýval z osobitného predpisu. Uvedené okresný súd nerešpektoval. Okresnému súdu odvolací súd vytkol, že žalovaní 1 a 2 boli v konaní úspešní, a preto nemožno týchto zaviazať na spoločnú a nerozdielnú náhradu trov spolu so žalovanými 3 až 6, ktorí v konaní úspešní neboli a proti ktorým konanie skončilo na súde prvej inštancie. Uvedené platí aj pre žalovaného 3, ktorý síce odvolanie nepodal, avšak nesprávne posúdenie procesného spoločenstva súdom prvej inštancie malo dopad aj naňho, a preto bolo potrebné uznesenie súdu prvej inštancie zrušiť aj vo vzťahu k nemu.

16. Krajský súd v kasačnom uznesení jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré zrušil uznesenie okresného súdu ako celok. Primárnym dôvodom bolo nesprávne právne posúdenie procesného spoločenstva všetkých žalovaných vrátane žalovaného 3, pričom v tejto časti zároveň konštatoval, že odôvodnenie je nepreskúmateľné a zmätočné. Krajský súd pritom dôsledne inštruoval súd prvej inštancie, ako má postupovať pri novom rozhodnutí o trovách konania vo vzťahu k žalovaným 1 a 2, ktorí boli v konaní úspešní, a osobitne o spoločných trovách vo vzťahu k žalovaným 3 až 6, ktorí v konaní úspešní neboli.

17. Navyše, a to je podstatné, v uvedenom prípade nejde o také kasačné rozhodnutie, ktorým by bola konečným spôsobom riešená právna otázka v neprospech sťažovateľov, ktorú už nebude, resp. nebolo možné v ďalšom konaní otvoriť. Práve naopak, krajský súd napadnutým uznesením ponechal okresnému súdu „otvorené dvere“ na to, aby v ďalšom konaní korigoval vec sám, a to aj s ohľadom na dôvody hodné osobitného zreteľa. O uvedenom svedčí aj fakt, že v otázke nároku na náhradu trov konania proti žalovaným 3 až 6 bolo následne (po vydaní kasačného rozhodnutia) právoplatne rozhodnuté v prospech sťažovateľov, a to uznesením krajského súdu z 27. augusta 2024 (bod 7 tohto rozhodnutia).

18. Vyhodnotiac všetky už uvedené skutočnosti, ústavný súd konštatuje, že napriek argumentom sťažovateľov nezistil v danej veci dôvody na pripustenie výnimky zo zásady nevstupovať do rozhodnutia súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu nižšej inštancie. Zohľadňujúc princíp subsidiarity, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a), § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

19. Ako *obiter dictum* ústavný súd považuje za dôležité zdôrazniť, že nie je úlohou ústavného súdu perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným čiastkovým procesným úkonom mal výhrady. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania pred všeobecnými súdmi. Preto je jeho povinnosťou rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústi do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu, ako postup *contra legem* – protiústavnosť konania nezaloží (I. ÚS 76/2015, I. ÚS 281/2019). K uvedenému však vo veci sťažovateľov nedošlo, ide o púhu polemiku na úrovni aplikácie zákona.

20. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ich ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu